

Nr 104.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående avstående av viss del av allmänna arvsfondens rätt till arv efter Olga Maria Weidenhielm; given Stockholms slott den 13 februari 1931.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Felix Hamrin.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 13 februari 1931.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Hamrin, anför:

Den 25 februari 1930 avled Olga Maria Weidenhielm, född Wallström, från Stockholm utan att, såvitt en efter henne den 22 maj 1930 upprättad bouppteckning utvisar, efterlämna annan arvinge än allmänna arvsfonden. Enligt bouppteckningen utgjorde behållningen i boet 270,495 kronor 56 öre.

I särskilda till Kungl. Maj:t ställda, av överståthållarämbetet med egna yttranden till kammaradvokatfiskalsämbetet överlämnade skrifter hava dels Anna Charlotta Karlsson, dels Selma Holmertz, född Boustedt, och Elsa Boustedt, dels ock förre kamreraren Olof Johan Hofvander och Anna Matilda Hofvander anhållit, att den avlidnas kvarlåtenskap måtte delvis till deras förmån efterskänkas.

Anna Charlotta Karlsson har till stöd för sin ansökning åberopat bland annat följande:

Hon hade under många år varit i tjänst hos Olga Maria Weidenhielm och därunder till dennas fulla belåtenhet utfört sina åligganden. Vid ett flertal tillfällen hade Olga Maria Weidenhielm förklarat, att hon skulle sörja för Anna Charlotta Karlssons återstående dagar antingen genom inköp av en livränta eller genom insättning i bank av ett tillräckligt kapital för hennes räkning.

Vid ansökningen funnos fogade avskrifter av fyra från Olga Maria Weidenhielm till vice värden i ett henne tillhörigt hus, förre polismanen C. H. Watz avlätna brev, däri hon avhandlar frågan om lämpligaste sättet för betryggande av Anna Charlotta Karlssons framtid. I ett av dessa brev, dagtecknat den 15 november 1929, ber hon Watz efterfråga i försäkringsaktiebolaget Skandia, där Anna Charlotta Karlsson köpt en livränta, huru stort kapital ytterligare erfordrades för att hon skulle erhålla en årlig livränta av 1,300 kronor, 1,400 kronor eller högre belopp.

I de övriga ansökningarna har i huvudsak anförts: av Selma Holmertz och Elsa Boustedt, att de vore döttrar till en kusin till Olga Maria Weidenhielm, nämligen Amanda Boustedt, född Bergius, samt att Olga Maria Weidenhielms avsikt säkerligen varit att genom testamente tillgodose dem med en del av sin efterlämnade kvarlåtenskap, men att hon, innan hon hunnit genomföra denna sin avsikt, överraskats av döden; samt av Olof Johan Hofvander och Anna Matilda Hofvander, att de, som vore kusiner till den avlidna, vore ålderstigna och befunne sig i mycket tryckta förhållanden i ekonomiskt avseende.

Vid sina yttranden har överståthållarämbetet fogat utredning angående sökandenas personer och ekonomiska ställning.

I fråga om Selma Holmertz och Elsa Boustedt har denna utredning införskaffats av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, som den 1 december 1930 jämväl avgivit utlåtande i ärendet beträffande dessa sökande.

Av utredningen rörande Anna Charlotta Karlsson framgår följande.

Hon vore född den 4 november 1851. År 1897 hade hon erhållit tjänst hos Olga Maria Weidenhielm samt kvarstannat i berörda tjänst till Olga Maria Weidenhielms död. Under de senaste tjugusju åren hade hon åtnjutit en lön av 25 kronor i månaden. Hennes enda inkomst utgjordes nu av en livränta å 700 kronor om året, som hon för egna besparingar inköpt. Efter Olga Maria Weidenhielms död hade hon bosatt sig i Gränna, där hon hyrde en bostad om ett rum och kök för 100 kronor om året.

och skötte sitt hushåll själv. Emellanåt måste hon dock anlita hjälp, all den stund hennes synförmåga vore starkt nedsatt och hon dessutom lede av reumatisk värk och stark åderförkalkning.

Överståthållarämbetet har i sina yttranden tillstyrkt, att en var av sökandena tillerkändes visst belopp av kvarlåtenskapen efter Olga Maria Weidenhielm.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har i sitt utlåtande tillstyrkt avstående av någon del av kvarlåtenskapen till förmån för Selma Holmertz och Elsa Boustedt.

Kammaradvokatfiskalsämbetet har den 8 januari 1931 avgivit utlåtande i ärendet och därvid överlämnat, jämte annan av ämbetet åstadkommen utredning, ett från den ene av utredningsmännen i Olga Maria Weidenhielms dödsbo, *advokaten Arthur Gullberg*, inhämtat yttrande, däri denne anfört bland annat följande:

Gullberg hade i många år varit Olga Maria Weidenhielm behjälplig med skötseln av hennes juridiska och ekonomiska angelägenheter samt ansåge sig utan tvekan kunna uttala, att hon in i det sista hade en mycket klar och redig uppfattning i fråga om affärer. Sedan den nya arvs-lagen antagits, hade han i huvuddrag meddelat henne lagens innehåll och frågat, om hon med anledning av densamma önskade göra några dispositioner till förmån för sina släktingar. Härtill hade hon svarat, att hon vore nöjd med lagen och gillade arvsfondens ändamål, att hon icke komme att göra testamente till släktingarnas förmån, samt att hon vore glad över att arvet icke komme att splittras på ett flertal händer. För Gullberg stode det fullt klart, att det varit Olga Maria Weidenhielms bestämda önskan, att hennes släktingar icke skulle erhålla någon del av hennes kvarlåtenskap.

Vid sitt yttrande har Gullberg fogat fem brev, som han mottagit från Olga Maria Weidenhielm. Brevens äro dagtecknade respektive den 4 augusti, den 13 september, den 21 september, den 22 september och den 11 oktober 1928 och bestyrka den av Gullberg uttalade uppfattningen om Olga Maria Weidenhielms önsknings beträffande sin kvarlåtenskap.

För egen del har *kammaradvokatfiskalsämbetet* anfört följande:

Såsom framginge av bouppteckningen efter den avlidna, efterlämnade hon ingen annan arvinge än allmänna arvsfonden, och tillfälle alltså hennes kvarlåtenskap nämnda fond. Boet efter den avlidna vore ännu föremål för utredning, och hade kvarlåtenskapen icke ens till någon del ännu redovisats till fonden.

Vad anginge de av Selma Holmertz och Elsa Boustedt samt Olof Johan Hofvander och Anna Matilda Hofvander gjorda ansökningarna, hade till stöd för desamma åberopats sökandenas släktskap med den avlidna. Sälunda vore sistnämnda båda sökande kusiner till Olga Maria Weidenhielm, medan Selma Holmertz och Elsa Boustedt vore barn till en kusin till henne. Fråga uppstode alltså här, vilken betydelse borde vid prövning av ansökning om efterskänkande av arvsfondens rätt till kvarlåtenskap tillmätas sökandenas släktskap med arvlåtaren.

Sedan advokatfiskalsämbetet härefter principiellt uttalat sig i denna fråga och därvid framhållit billigheten i vissa fall av ett efterskänkande även där sökanden icke kunde visa, att arvlätaren i berörda avseende manifesterat sitt intresse för honom, fortsätter ämbetet:

Emellertid kunde fall inträffa, då vederbörande arvlätare av ett eller annat skäl under sin livstid givit uttryck för sin önskan, att arvlätarens ej arvsberättigade släktingar *icke* skulle erhålla kvarlåtenskapen eller någon del därav. Vore detta händelsen, kunde det givetvis ej bli fråga om något efterskänkande av allmänna arvsfondens rätt.

Ett sådant fall föreläge beträffande de båda ansökningar, varom nu närmast vore fråga. Såsom framginge av de av advokaten Gullberg i dennes förutberörda yttrande lämnade uppgifter, vilka bestyrktes av de vid yttrandet fogade, av Olga Maria Weidenhielm till Gullberg avlätna breven, hade arvlätarens önskan varit, att hennes släktingar icke skulle erhålla del i hennes kvarlåtenskap. Vid sådant förhållande kunde ämbetet icke tillstyrka bifall till dessa ansökningar.

Beträffande däremot ansökningen av Anna Charlotta Karlsson ansåge ämbetet fog finnas för att tillmötesgå densamma. Sökanden hade under en lång följd av år varit Olga Maria Weidenhielms tjänarinna, och sökandens uppgift, att arvlätaren i sin livstid tänkt att ekonomiskt trygga sökandens ålderdom, vunne stöd av i ärendet företedda handlingar. Om ämbetet således såg sig kunna förorda ett efterskänkande till sökanden av viss del av kvarlåtenskapen efter den avlidna, ville ämbetet för sin del föreslå, att i detta fall icke en bestämd summa en gång för alla tilldelades sökanden, utan att ett visst belopp, som ämbetet föresloge till 400 kronor årligen, bestämdes att periodvis, exempelvis i början av varje kvartal, utgå till sökanden under hennes återstående livstid. Utbetalningen borde verkställas av utredningsmännen, tills kvarlåtenskapen blivit redovisad till allmänna arvsfonden och därefter av statskontoret, och borde sökanden berättigas att uppbära beloppet i fråga från och med kvartalet näst efter det, varunder Olga Maria Weidenhielm avlidit, till och med det kvartal, varunder sökanden avlede.

Härefter har *statskontoret*, på grund av remiss, den 17 januari 1931 inkommit med utlåtande i fråga om lämpligaste sättet för beredande av årligt understöd åt Anna Charlotta Karlsson och har däri yttrat följande:

Enligt vad som framginge av förenämnda brev till C. H. Watz hade Olga Maria Weidenhielm förklarat sin avsikt vara att vidtaga sådan åtgärd, att sökanden måtte, efter Olga Maria Weidenhielms frånfälle, utöver den livränta sökanden själv kunnat förskaffa sig, erhålla sådan inkomst, att hon tillhoppa skulle få 1,300 à 1,400 kronor i årsunderhåll. Denna avsikt hade icke kommit till utförande, då Olga Maria Weidenhielm avled den 25 februari 1930. Den stora behållningen i boet efter henne komme att tillfalla allmänna arvsfonden; och det syntes då vara skäligt, att sökanden, vilken för sitt uppehälle numera, efter Olga Maria Weidenhielms död, vore hänvisad till den livränta, som hon med egna medel inköpt hos försäkringsaktiebolaget Skandia och som, enligt vad statskontoret inhämtat, belöpte sig till 700 kronor för år, erhöle något understöd av allmänna arvsfondens medel. Det av kammaradvokatfiskalsämbetet föreslagna beloppet 400 kronor måste med hänsyn till vad som förekom-

mit förefalla väl lågt, och statskontoret skulle för sin del vilja förorda 720 kronor. Även om allmänna arvsfonden icke ännu mottagit kvarlåtenskapen efter Olga Maria Weidenhielm, torde livräntan dock kunna efter riksdagens medgivande anvisas att utgå av fondens medel. Det syntes statskontoret, som om denna livränta, liksom från statskontoret utgående pensioner i allmänhet, borde utbetalas månadsvis med $\frac{1}{12}$ i slutet av varje kalendermånad samt av sökanden åtnjutas från och med den 1 mars 1930 under hennes återstående livstid. Däremot borde — i olikhet med vad som gällde för pensioner i allmänhet — dyrtidstillägg icke förekomma beträffande denna livränta.

Slutligen hava Selma Holmertz och Elsa Boustedt inkommit med en till Kungl. Maj:t ställd, den 6 februari 1931 dagtecknad skrift och därvid fogat åtskilliga, i flertalet fall från Olga Maria Weidenhielm till dem avlätna brev.

Efter det kammaradvokatfiskalsämbetet beretts tillfälle taga del härav, har ämbetet i en den 9 februari 1931 avgiven promemoria förklarar nämnda handlingar icke vara av beskaffenhet att kunna föranleda ämbetet att frågå sin förut uttalade mening rörande Selma Holmertz' och Elsa Bousteds ansökning.

På grund av vad i ärendet förekommit anser jag i likhet med kammaradvokatfiskalsämbetet, att något efterskänkande av kvarlåtenskapen efter Olga Maria Weidenhielm till förmån för någon av Selma Holmertz, Elsa Boustedt, Olof Johan Hofvander och Anna Matilda Hofvander icke bör ifrågakomma.

*Departements-
chefen.*

Däremot finner jag starka skäl tala för ett dylikt efterskänkande till förmån för Anna Charlotta Karlsson för beredande av något årligt understöd åt henne under hennes återstående livstid. Lika med statskontoret anser jag, att detta understöd lämpligen bör erhålla formen av en livränta till ett årligt belopp av 720 kronor. Denna livränta torde bära utbetalas månadsvis med $\frac{1}{12}$ i varje kalendermånad.

I fråga om sättet för beredande av sådan livränta synes emellertid vad statskontoret härutinnan föreslagit knappast stå i överensstämmelse med lagen om allmänna arvsfonden, enligt vilken fondens avkastning endast får användas till främjande av barns och ungdoms vård och fostran. För beredande av livränta åt Anna Charlotta Karlsson torde i stället den i 34 § lagen om allmän pensionsförsäkring omförmälda s. k. frivilliga försäkringen bära anlitats och sålunda av kvarlåtenskapen avstås vad som erfordras för inköp av livränta enligt denna försäkringsform. Visserligen är det för närvarande icke möjligt för sökanden att vinna anslutning till den frivilliga pensionsförsäkringen, då hon uppnått en ålder av över 70 år. Emellertid har Kungl. Maj:t i proposition den 23 januari 1931, nr 39, föreslagit sådan ändring av sagda lagrum, att försäkring tillåtes jämväl av personer, vilka överskridit denna ålder. Vid bifall till lagändringen, som enligt förslaget skall träda i kraft

den 1 juli 1931, skulle sålunda efter denna tid åt sökanden kunna beredas en livränta från pensionsförsäkringsfonden. Enligt vad jag inhämtat, torde kostnaderna härför komma att belöpa sig till omkring 4,500 kronor.

Det ifrågavarande understödet bör emellertid, på sätt statskontoret tillstyrkt, beräknas redan från och med den 1 mars 1930. Då, såsom förut anförts, livränta från pensionsförsäkringsfonden icke kan beredas förrän efter den 1 juli 1931, torde följaktligen Anna Charlotta Karlsson böra ur kvarlåtenskapen efter Olga Maria Weidenhielm ytterligare tillerkännas ett understöd av 60 kronor för månad, räknat från förstnämnda tidpunkt till dess livräntan börjar utgå. Allmänna arvsfondens rätt till den del av kvarlåtenskapen, som erfordras för utbetalande av detta understöd, torde därför — utöver vad som åtgår för inköp av livräntan — böra avstås till förmån för Anna Charlotta Karlsson.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte, med avslag å Selma Holmertz', Elsa Bousteds, Olof Johan Hofvanders och Anna Matilda Hofvanders ansökningar, föreslå riksdagen medgiva,

att av allmänna arvsfondens rätt till arv efter Olga Maria Weidenhielm må till Anna Charlotta Karlsson avstås vad som erfordras dels för anskaffande av en livränta under hennes återstående livstid å 720 kronor om året, räknat från tidpunkt, som av Kungl. Maj:t bestämmes, att utbetalas månadsvis med $\frac{1}{12}$ i varje kalendermånad, dels ock för beredande åt Anna Charlotta Karlsson av ett understöd av 60 kronor för månad, räknat från och med den 1 mars 1930 till dess nämnda livränta börjar utgå.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Olga Gjörloff.